

K výskytu hub v Praze

MIRKO SVRČEK

Město Praha, na počátku 19. století a v jeho prvé polovině dosud ještě uzavřené městskými hradbami, bezprostředně však obklopené zázemím romanticky půvabné a sotva znatelně narušené krajiny, čisté a plné zeleně, stalo se v té době, podobně jako pro jiné vědní obory, středem přírodovědných výzkumných snah. Mocným podnětem poznávání živé přírody bylo právě toto její nejbližší okolí, přitahující svou různotvárností a pestrostí flóry a fauny. Proto také prvopočátky mykologického dění mají svůj původ zde, spjatý se jmény A. C. J. Cordy (1809–1849) a V. J. Krombholze (1782–1843), zakladatelů české mykologie a prvních, na dlouhou dobu jediných jejích představitelů, jejichž jména pronikla za hranice Čech. Ukončení významné botanické éry F. M. Opize v polovině minulého století se projevilo stagnací také v mykologickém výzkumu Prahy. Jeho renesance nastává až na počátku století dvacátého. Úsilí Josefa Velenovského o první souborné zpracování mykoflóry Čech, zaměřené na vyšší houby (makromycety), vychází především z nálezů na území Prahy a jejího širšího okolí. Na tento výzkum navázali poté jeho žáci a další následovníci. Svého předchůdce, pokud se týče parazitických mikromycetů, měl Velenovský ve Františku Bubákovi, jehož zpracování českých rzí (1906) a snětí (1912) bylo motivováno toutéž snahou.

Napsat o mykoflóře Prahy na vymezený počet několika stránek je úkol nad jiné nesnadný, vycházíme-li z hojnosti poznatků získaných za uplynulých téměř 150 let. Celkový počet zástupců pěti velkých skupin hub, tj. hlenek, plísňí pravých, hub vřeckatých, hub stopkovýtrusých a deuteromycetů se v Československu odhaduje na více než 10 000 druhů. Kolika druhy jsou tyto jednotlivé skupiny zastoupeny v Praze, nevíme. K nejlépe prozkoumaným patří pouze houby stopkovýtrusé (*Basidiomycetes*), nápadné většími plodnicemi, především lupenaté a hřibovité (*Agaricales*), kterých je na našem území zaznamenáno na 800 druhů ve více než 120 rodech (SVRČEK 1980). V tomto čísle není zahrnut značný počet nových druhů (skoro 200), popsanych J. VELENOVSKÝM (1920–1922) buď přímo z Prahy, nebo blízkého okolí. Jen nemnohé z nich byly znovu nalezeny a kriticky studovány jinými autory.

Mnohotvárnost přírodního prostředí a bohatství květeny měly prvořadý vliv na druhovou rozmanitost, projevující se jmenovitě v přirozených rostlinných společenstvech, která místy dosud, byť již jen fragmentárně, zde existují. Srovnáním s jinými známými oblastmi lze předpokládat výskyt okolo tří až čtyř tisíc druhů hub, z nichž známe z Prahy zhruba polovinu.

45. Hřib satan (*Boletus satanas*) se vzácně vyskytuje na jihozápadním okraji Prahy

Některé patří již minulosti a jejich někdejší přítomnost dokumentují literární prameny a herbářové doklady. Vliv negativních faktorů, v současné době tvrdě dopadajících na přírodu Prahy, zasahuje i houby, které citlivě reagují na tyto změny. K nejvíce postiženým patří houby mykorrhizní a patrně také část hub vřeckatých, srovnatelných v tomto ohledu s lišejníky. Důkazem je úbytek hub terčoplodých (*Discomycetes*). Některé druhy, běžné na území Prahy ještě před 20–30 lety, patří dnes k vzácnostem nebo nebyly vůbec v posledním desetiletí znovu nalezeny, přestože jejich hostitelé přežívají a jejich stanoviště se zdánlivě nezměnila.

Povšimněme si nyní alespoň ukázkově výběru některých význačných druhů makromycetů, charakteristických pro hlavní ekotopy zastoupené na území Prahy.

Xerothermní dubové nebo dubohabrové háje na vápencích, v typické podobě rozvinuté v Českém krasu, zasahují nejdále k severu do Radotínského údolí, Chuchelského háje a Prokopského údolí. Těsně za jihozápadní hranici Prahy porůstají výšiny a údolní svahy u Solopysk, Třebotova, Černošic, Chotče a Kosoře. Přestože nedosahují takové druhové rozmanitosti jako na Karlštejnsku, vyznačují se řadou pozoruhodných teplomilných a vápnomilných hub, především mykorrhizních, a po mykologické stránce patří k nejbohatším a také nejzajímavějším lesním společenstvům. Uplatňují se v nich hlavně humusové druhy, a to jak hřibovité, tak lupenaté.

K významným zástupcům patří hřib satan (*Boletus satanas*), na území Prahy velmi vzácný,

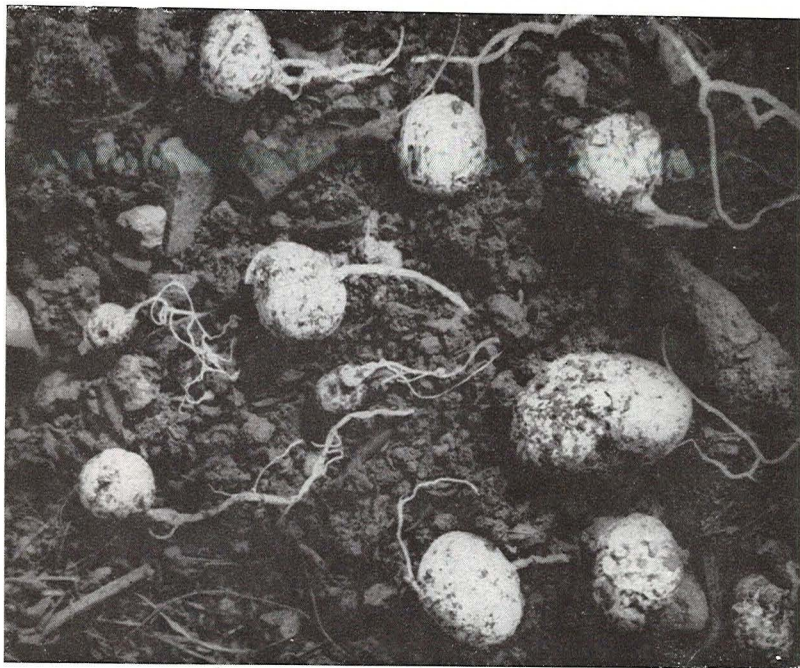

46. Hřib plavý (*Boletus impolitus*)

ale i v současnosti zjištěný na dvou lokalitách (KLÁN 1982), vždy pod dubem šipákem. Hřib Fechtnerův (*Boletus fechtneri*), popsán Velenovským v roce 1922 z okolí Roblína, roste též u Zadní Kopaniny a Třebotova. Tamtéž se vzácně vyskytuje drobný hřib pružný (*Aureoboletus gentilis*), podobně jako stále řidší hřib bronzový (*Boletus aereus*), který má centrum rozšíření v jižní Evropě a u nás roste jen v nejteplejších krajinách. V Čechách býval častější v Polabí a v dubinách mezi Berounem a Radošínem. Hřib přívěskatý (*Boletus appendiculatus*) byl kdysi v pražském okolí v dubinách na vápencích tak hojný, že jej prodávali na trzích. Také hřib medotrpký (*Boletus radicans*), nalézáný vzácně v Radotínském údolí a u Třebotova, byl ještě před dvaceti lety, podobně jako hřib plavý (*B. impolitus*), sbírán pravidelně v Kinského sadech a jinde na Petříně. Krombholzem z Prahy popsán hřib královský (*B. regius*), který nevyžaduje výhradně vápencový podklad, rostl dříve např. ve Hvězdě a v Břežanském údolí u Točné. Uprostřed léta a začátkem podzimu, kdy za příznivých klimatických podmínek vrcholí fruktifikace, převládne aspekt lupenatých hub. K vzácnostem tu patří zástupce teplomilné jihoevropské mykoflóry, muchomůrka císařská (*Amanita caesarea*), jejíž jednotlivé plodnice se nyní naleznou jednou za několik let, zatímco v první polovině minulého století patřila mezi tržní houby a byla nalézána u Tuchoměřic, Zbraslavi, ve Hvězdě, v Bubenči a v Královské oboře. Nález z poslední doby pocházejí jak z vápencové oblasti (Kulivá hora u Třebotova), tak z kyselějších podkladů (Šárecké údolí, Komořany). Také teplomilné muchomůrky šiškovitá a Vittadiniho

(*Amanita strobiliformis* a *A. viitadinii*) se občas v Praze vyskytnou. Početně jsou zastoupeny holubinky (*Russula*) pro tyto lesy zvláště charakteristickými druhy *R. aurata*, *R. aurora* (popsána rovněž Krombholzem z okolí Prahy), dále *R. luteotacta*, *R. maculata*, *R. melliolens*, *R. minutula* a *R. persicina*; k nejčastějším a již v červnu se objevujícím patří *R. rigida* (*R. heterophylla* auct.) a *R. grisea* (*R. palumbina* auct.). Z ryzců se významně uplatňují *Lactarius acerrimus*, *L. chrysorrheus*, *L. ichoratus* a pod habry *L. pterosporus*. V letním a podzimním aspektu dominují často překrásně zbarvené plodnice pavučinců z podrodu pahřib (*Phlegmacium*), jako zlatově, oranžově nebo citrónově žlutě zbarvené druhy *Cortinarius* (*Phlegmacium*) *aurantiacus*, *C. calochrous*, *C. elegantior*, *C. fulmineus* (*C. fulgens* ss. Velen.), *C. variegatus* var. *largiusculus*. Jejich nejbohatší lokalitou bývaly háje v okolí Kosoře, hostící dva zvláště nápadné druhy, hořký *C. infractus* a pestrobarvý *C. rufoolivaceus*. Uplatňují se tu i zástupci jiných podrodů, jako olivově žlutý *C. (Leprocycbe) cotoneus* (*C. sublanatus*), pěkně fialový *C. violaceus* (v Prokopském údolí), *C. (Sericeocybe) alboviolaceus*, *C. (Sericeocybe) argutus*, *C. (Telamonia) bulliardii*. Z několika druhů žampionů je nejpmátnější *Agaricus haemorrhoidarius*. Čeled' čirůvkovitých je reprezentována více druhy penízovek, tak zejména p. vřetenonohou (*Collybia fusipes*), dále špiček (*Marasmius cohaerens*, *Micromphale foetidum* – tato na habrech), helmovek (na dubových pařezech a větvích *Mycena niveipes* a *M. praecox*). Hlavně na podzim se zde setkáme s četnými šťavnatkami: *Hygrophorus arbustivus*, *H. chrysodon*, *H. leucophaeus*, *H. nemoreus*, *H. penarius*, *H. russula*. Na tlejících větvích a pařezech je ze štítovek (*Pluteus*) žlutým zbarvením nejnapadnější *P. leoninus*. Z hnědovýtrusých lupenatých hub se vedle pavučinců nejčastěji setkáme s vlákniciemi (*Inocybe*); z méně hojných, ale pro tyto porosty význačných druhů je to na duby vázaná *I. atripes*, dále *I. bongardii*, *I. cervicolor*, *I. godeyi*, *I. haemacta*, *I. posterula*, *I. mixtilis*. Spolu s nimi růstávají některé slzivky, z větších hlavně *Hebeloma sinuosum*. Tam, kde je lesní půda obnažena nebo porostlá jen nízkou pokrývkou mechů, objevují se drobné miskovité nebo pohárkovité plodničky diskomycetů, tak zejména *Peziza succosa*, a stopkaté plodnice chřapáčů (*Helvella queletii* aj.). Na bázích starších dubů vyrůstá teplomilný pstřeň (*Fistulina hepatica*), a na povrchu mechem často zarůstající víceleté plodnice choroše *Phellinus torulosus*. Jinak počet druhů osídlujících živé a odumřelé kmeny, větve a pařezy dubů a habrů je značný, a houby z čeledi *Corticaceae* mezi nimi zaujímají přední místo. Z břichatek tu bývá nápadná pýchavka závojová (*Lycoperdon mammaeforme*). Vápníkem bohatá půda ukrývá celé společenstvo pozoruhodných podzemních (hypogeických) hub jak stopkovýtrusých (rody *Hymenogaster*, *Hysterangium*, *Melanogaster*, *Octaviania*), tak vřeckatých; z nich třeba zvláště vyzdvihnout výskyt lanýže letního (*Tuber aestivum*) v některých pražských přírodních rezervacích a jiných druhů tohoto rodu (*T. excavatum*, *T. rufum* aj.), známých jen odtud nebo pouze z Českého krasu.

Charakteristickým rysem pražské krajiny jsou návrší a výšiny, zdvihaající se často v příkrých svazích z údolí Vltavy a jejích přítoků. Vegetace, která je pokrývá, je ovlivněna geologickým podkladem; především silurské a devonské vápence se výrazně uplatňují na skladbě nejen květeny, ale i mykoflóry těchto jedinečných stanovišť, jejichž bezlesé části, vzniklé patrně již v době prvního osídlení člověkem, se označují jako **skalní stepi**. Nejlepší ukázky zastihneme dosud v Prokopském a Radotínském údolí, v Černé rokli pod Kosoří a u Zadní Kopaniny. Vystaveny celodennímu slunečnímu úpalu, hostí skalní stepi sucho- a teplomilné břichatky

47. Prašnatka kořínkatá (*Gastrosporium simplex*) typický druh skalní stepi v Prokopském údolí

(*Gasteromycetes*), které jsou jejich nejvýznačnějšími průvodci. Uvedme alespoň některé: prašnatka kořínkatá (*Gastrosporium simplex*) rostoucí v trsech kavyľů, několik druhů paleček (*Tulostoma*, nejhojnější jsou *T. brumale* a *T. fimbriatum*, velmi vzácné *T. holcsii*, *T. melanocyclum* a *T. moravecii*), žaludice (*Disciseda calva* a *D. bovista*), vzácná prášivka žaludicovitá (*Bovista tomentosa*). Druhově nejpočetnější jsou hvězdovky (*Geastrum campestre*, *G. floriforme*, *G. minimum*, *G. nanum*, *G. recolligens*, nejvzácnější je *G. hungaricum*). Je znepokojující, že právě tyto houby jsou nejvíce ohrožené zánikem a většina jich nebyla v posledním desetiletí nalezena. Mezi nej památnější diskomycety těchto stanovišť patří *Hiemsia pseudoampezzana*, popsaná M. SVRČKEM (1948) od Zadní Kopaniny a známá dosud jen z několika málo lokalit v Českém krasu. Její drobná apothecia vyrůstají během zimního období v polštářcích mechu *Schistidium brunnescens* na vápencových sutích. Hlavní fruktifikace lupenatých hub spadá do letních dešťů a pozdního podzimu, kdy se objeví plodnice rodů *Agrocybe*, *Lepiota* (nejčastěji *L. oreadiformis* a *L. alba*), v trsech trav drobné špičky (*Marasmiellus anthocephalus*, *M. anomalus* a *M. litoralis*), rezavé čepičatky (*Galerina laevis* aj.), z větších pak běločechratka *Leucopaxillus lepistoides*. Nezřídka se tu setkáme s živě zbarvenými trávničkami (*Leptonia incana*, *L. sericella*), voskovkami (*Hygrocybe acutoconica*, *H. mucronella*, *H. sciophana* aj.), šťavnatkami (*Camarophyllus*), helmovkami (*Mycena aetites*, *M. avenacea*, *M. pseudopicta*) a kalichovkami (*Omphalina giovanellae*, *O. scyphoides*). V porostech trávy válečky prapořité se ukrývají bílé, žluté a fialové plodničky několika druhů kyjankovitých hub (*Clavulinopsis*, *Ramariopsis*, *Clavaria*). K nejpozdnějším zjevům patří strmělky *Pseudoclitocybe obbata* a *Lepista collivaga* i *L. luscina*, podobně jako meší ouška (*Lepto-*

48. Hvězdovka (*Geastrum pouzarii*) jediný český houbový endemit

glossum), která přirůstají k živým mechům. Řada pozoruhodných druhů vázaných na tato stanoviště je mezi dřevokaznými houbami, např. pro Český kras charakteristická *Peniophora pilatiana* (odtud popsána M. Svrčkem a Z. Pouzarem), *P. lycii*, *Aleurodiscus macrosporus*. Rovněž se tu vyskytují některé význačné diskomycety, jejichž hostiteli – podobně jako mnohých parazitických mikromycetů, známých jen z podobných ekotopů – jsou různé byliny a trávy.

Diabázové pahorky a stráně u Jinonic, Nové Vsi, mezi Holyní a Řeporyjemi aj. hostí podobné houby jako vápencové stepi, některé se však na vápencích nevyskytují. To platí především o hvězdovce *Geastrum pouzarii*, která je jediným známým českým endemitem mezi houbami, s centrem rozšíření na spilitech v dolním Povltaví. Přednost diabázům dávají např. *Clitocybe collina*, *Marasmius litoralis*, *Eccilia pallens*, z břichatek pak plešivka fialová (*Calvatia lilacina*) a hvězdovka uherská (*Geastrum hungaricum*), vyhledávající nezapojená teplomilná společenstva s košťavou waliskou na bázkických vyvěřelinách.

V xerothermních společenstvech v údolí Vltavy u Podbaby jsou lokality dvou památných hub pražské mykoflóry, choroše trávniho (*Polyporus rhizophilus*) a špičky *Micromphale carneopallida* (popsané právě odtud). Z okolí Prahy byla také v minulém století Krombholzem popsána

49. Choroš trávňí (*Polyporus rhizophilus*) na bázi trsu kavyľu vláskovitého na Podbabských skalách

50. Špička (*Micromphale carneopallida*), druh poprvé popsáný z Podbabských skal

Armillaria luteovirens. Roste na vápnité půdě a jako velká vzácnost byla naposledy nalezena nad Velkou Chuchlí. Je to houba u nás hojnější až na jižním Slovensku.

Znatelný úbytek těchto „stepních“ druhů hub v současnosti do značné míry souvisí s přerušáním pastvy, projevující se silným zarůstáním volných ploch agresivními travami, zarůstáním dřevinami a celkovou ruderalizací těchto přirozených porostů.

Výslunné travnaté stráně s **vřesovištěm**, dnes v Praze jen skrovně zastoupené, jsou především domovem druhů, které se vápenci vyhýbají. Některé z nich jsou vázány na zbytky rostlin (drobné špičky *Crinipellis stipitarius* a *Marasmiellus tricolor*), jiné vyrůstají přímo z humusu mezi trsy trav a bylin, jako např. *Omphalina demissa* a *O. griseopallida*, *Pseudoclitocybe cyathiformis*, *Eccilia parkensis*, *Clitocybe ericetorum*, šťavnatka *Hygrotrama foetens*, pěkně modře zbarvené trávničky (*Leptonia chalybaea*, *L. lampopus*). Zjara se hlavně na vřesovištích mezi nízkými ploníky (*Polytrichum piliferum*, *P. juniperinum*) vyskytuje často tmavá lysohlávka *Psilocybe montana* a v trávě *Nolanea verna*. Pod keři hlohu bývá drobná bělavá kržatka *Tubaria conspersa*, věrný průvodce této dřeviny. Tato stanoviště ještě najdeme třeba v Divoké Šárce.

Jen letmo se zmíníme o ostatních **lesních listnatých porostech**, dubových a smíšených na nevápenných horninách. Jsou na četných místech (Krčský les, Roztocký háj, les Vidrholec u Klánovic aj.) a mají značně rozmanitou mykofloru, složenou jak z druhů indiferentních, pokud jde o geologický podklad, tak druhů rostoucích výhradně na půdách kyselých. V těchto suších lesích, mnohde s vtroušenými jehličňany, nalezneme jednak mykorrhizické houby vázané na přítomné dřeviny, jednak druhy bez této vazby.

Ze zajímavějších jsou to např. hřibovité *Boletellus intermedius*, *Xerocomus fragilipes*, *X. rubellus*, *Krombholziella nigrescens*, *Porphyrellus pseudoscaber* (s tendencí k šíření), k vzácným patří *Strobilomyces pseudoscaber*, *Phylloporus pelletieri* a velmi vzácný je *Boletus queletii*. K méně hojným lupenatým patří např. *Inocybe petiginosa*, *I. calospora*, velmi mnoho pavučinců a také jedovaté muchomůrky (*Amanita pantherina*, *A. phalloides*). Na dubových listech se zde často objevuje drobná špička *Marasmius quercophilus*.

Svěráznou mykofloru mají **údolí potoků** směřujících k Vltavě. Na vlhké až podmáčené půdě převládají listnaté porosty s olší a jasanem, často silně zatravněné, jejichž původní bylinný podrost je dnes zatlačován agresivními kopřivami a pcháčem zelinným. Tyto změny radikálně mění dřívější houbová společenstva.

Pro olšiny jsou význačné druhy výhradně na tuto dřevinu vázané, jako vápnomilný podloubník *Gyrodon lividus*, některé druhy rodu *Alnicola* (*Naucoria*), pavučinců (např. *Telamonium alnetorum*), vlákníc (*Inocybe decipiens* var. *alnea*), drobná holubinka *Russula pumila*. Na holé těžší půdě bývají často zemní diskomycety, jako *Scutellinia diabolii*. Je zde také mnoho dřevních hub, jak na odumřelých a dosud trčících větvích (*Phaeomarasmius aridus*), tak na pařezech nebo souších (*Pleurotus serotinus*, *Pholiota alnicola*, *Mycena tintinabulum* a velmi vzácná tvrdohouba *Camarops polyspermum*).

Prameniště, bažinaté a rašelinné půdy hostí zajímavou a jen na tato místa vázanou mykofloru. Žel, tato stanoviště rychle mizejí nevhodnými zásahy, a jejich poslední zbytky nalézáme už jen vzácně. Tak jediné drobné rašelinky se živým rašelíníkem přetrvávají dosud v lese Vidrholci mezi Klánovicemi a Úvaly, a jediné tam se na území Prahy udržely charakteristické druhy jako

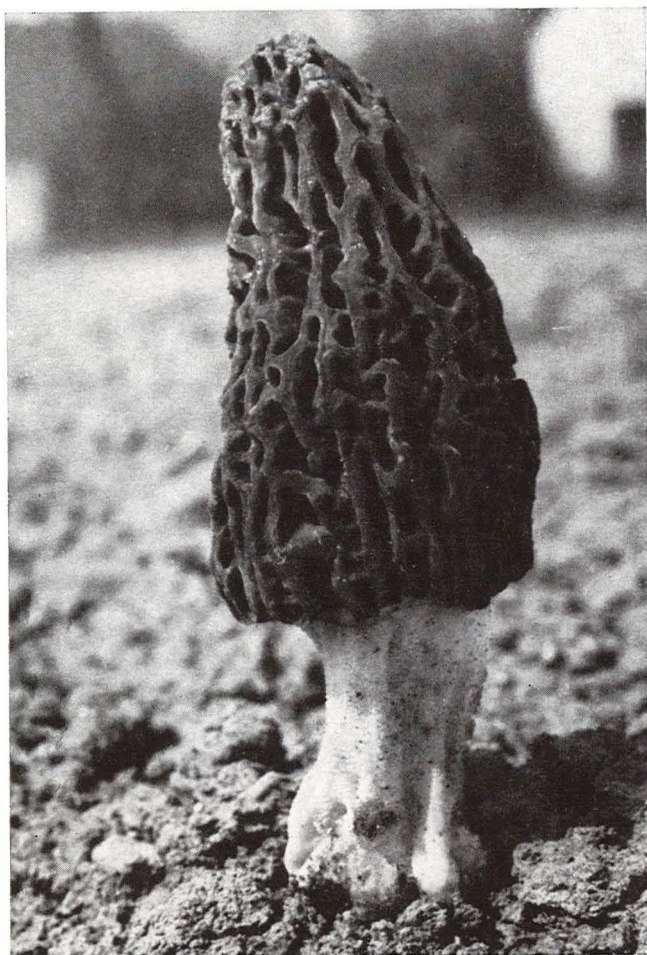

51. Vláknice (*Inocybe patouillardii*) z parku na Klíčově, Praha 9

Galerina paludosa, *G. heterocystis*, *Tephrocye palustris*, *Hypholoma myosotis*, *Gymnopilus fulgens*, *Inocybe acuta*, *Delicatula quisquiliaris* atd., které častěji najdeme až na jihočeských rašelinách. Proto si tato místa zaslouží plné ochrany. Jiné druhy, rostoucí dříve na mokřích lukách kolem Prahy, jako třeba pýchavka *Lycoperdon muscorum*, patří dnes již minulosti.

Vymezený rozsah tohoto pojednání nás nutí ponechat bez povšimnutí ostatní houbová společenstva doprovázející další lesní a mimolesní ekotopy: monokultury pěstovaných dřevin, zejména smrkové a borové (s rozdílným složením podle geologického podkladu a s některými specifickými druhy pod borovicí černou na vápenci), zemědělsky obdělávanou půdu, rumiště (ruderalní vegetace), trávníky, houby s vyhraněnými edafickými nároky (anthrakofilní, koprofilní, lignikolní), houby rostoucí v domech, sklenících apod. Přesto není možno se nezmínit o tom, že velice pozoruhodnou mykoflórou se vyznačují **pražské parky**, sady a zahrady. Prvořadý význam mají dva z nich, Kinského sady a Královská obora (Stromovka); E. Wichanský, který se v letech 1954–1968 v Kinského sadech věnoval soustavnému výzkumu, zde zjistil na 600 druhů vyšších hub. Dříve tyto parky bývaly bohaté v jarním období na různé druhy smržů (*Morchella*), vedle mnoha dalších a často vzácných hub jiných.

Jen málo hlavních světových měst leží v tak příznivém a přírodně rozmanitém terénu jako

52. Smrž (*Morchella conica*) vyrůstá i ve vnitřní Praze, nález na dvoře domu v Krakovské ulici, Praha 2

Praha. Jedinečnost této enklávy ve střední Evropě je zřejmá také ve složení mykoflóry. Na malém prostoru jsou soustředěny ukázky téměř všech českých ekotopů. V blízkosti teplo- a suchomilných druhů s jihoevropským rozšířením, vázaných na formace vápencových a diabázových skalních stepí doprovázejí listnaté lesy jiná, druhově pestrá houbová společenstva, v hlubokých údolích pak příznivé mikroklima umožňuje podmínky pro rozvoj hub vlhko- a chladnomilných a jiné druhy opět osídlují lesní porosty a rašeliniště na kyselých podkladech v nejvýchodnějším cípu Prahy. Již těchto několik skutečností hovoří pro důraznou ochranu mykofyt, která je účinná jedině tehdy, chrání-li se celý ekotop. Jen tak se snad podaří uchovat alespoň ve skrovných ukázkách to, čím dříve krajina, na níž byla Praha postavena a později rozšířena, bohatě oplývala.

LITERATURA

- BUBÁK F. (1906): Houby české. I. Rezy (*Uredinales*). – Praha.
 BUBÁK F. (1912): Houby české. II. Sněti (*Hemibasidii*). – Praha.
 KLÁN J. (1882): *Boletus satanas* na území Velké Prahy. – Mykol. Listy, Praha, 7: 7–8.
 SVRČEK M. (1948): Bohemian species of *Pezizaceae* subf. *Lachneoideae*. – Sbor. Nár. Mus. Praha 4B(6): 1–95.
 SVRČEK M. (1980): Mykoflóra Prahy a nejbližšího okolí. – Závěr. temat. práce resort. výzkumu Nár. Mus. (R21/73–D).
 SVRČEK M. (1980): K mykoflóře Prahy a nejbližšího okolí. – In: Sborn. Ochrana hub a jejich život. prostředí. – Čs. věd. spol. pro mykol., Praha, 2: 18–21.
 VELENOVSKÝ J. (1920–1922): České houby. – Praha.
 WICHANSKÝ E. (1964): Houby v Kinského sadech. – Manuscript.

Poznámka. Z úsporných důvodů jsou vynechány autorské zkratky u druhových jmen hub. Odkazují proto na tato základní určovací díla: Gasteromycetes. Houby břichatky (A. Pilát red.). – In: Flora ČSR, 1958. – Praha.

MOSER M. (1978): Die Röhrlinge und Blätterpilze. – In: Gams H., Kleine Kryptogamenflora. II.b/2 (4. Ed.).

МИРКО СВРЧЕК

О микофлоре Праги

Микологическое изучение Праги началось в первой половине 19 в. и связано с именами основателей чешской микологии А. Ц. Й. Корди (1809—1849) и В. Й. Кромбгольца (1782—1843). В начале 20 века многое в этой области сделал Ф. Бубак (паразитические микромицеты) и Й. Веленовский (главным образом *Agaricales*). Наша работа о микофлоре Праги посвящена исключительно так наз. большим грибам (макромицеты), которых до настоящего времени на территории Праги было обнаружено приблизительно 800 видов (Сврчек 1980). Многообразие естественной среды и богатство растительности оказали влияние на видовое разнообразие микофлоры. К наиболее ценным экотопам Праги относятся ксеротермные дубовые леса, а также леса с примесью граба на известняках, где произрастают теплолюбивые виды грибов с центром распространения в южной Европе. Кроме того, в редких известняково-скальных степях имеется ряд ксерофитных гастеромицетов. Представлены леса на кислых почвах (с остатками торфяников) и фрагменты луговых зарослей в глубоких долинах ручьев. Микологическое значение Праги заключается в том, что на небольшом пространстве сосредоточены образцы всех чешских экотопов. За последние десять лет под влиянием неблагоприятных факторов (выбросы, водостоки, мелиорация, ликвидация старых лесов, расширение городского строительства) наблюдается сильное уменьшение количества грибов и полное исчезновение некоторых видов.

ТЕКСТЫ К ИЗОБРАЖЕНИЯМ

45. *Boletus satanas* иногда встречается на юго-западной окраине Праги
 46. *Boletus impolitus*
 47. *Gastrosporium simplex* — типичный вид скальной степи в Прокопской долине

48. *Gaeastrum pouzarii* — единственный чешский эндемический гриб
49. *Polyporus rhizophilus* в кусте ковыля на скалах в Подбабе
50. *Micromphale carneopallida* — вид, впервые описанный на основании находок в скалах Подбабы
51. *Inocybe patouillardii* в парке на Кличове, Прага 9
52. *Morchella conica* растет и в центре Праги, находка во дворе на Краковской улице, Прага 1

MIRKO SVRČEK

Über die Mykoflora von Prag

Die Pilzforschung begann in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts und ist mit den Namen der Begründer der tschechischen Pilzkunde Corda (1809–1849) und Krombholz (1782–1843) verbunden. Anfang des 20. Jahrhunderts wurde auf diesem Gebiet sehr viel von Bubák (parasitische Mikromyzeten) und Velenovský (hauptsächlich Agaricales) getan. Unsere Abhandlung über die Mykoflora von Prag ist ausschliesslich auf die sog. grossen Pilze (Makromyzeten) ausgerichtet, von denen bisher auf dem Gebiet von Prag an die 800 Arten (Svrček 1980) festgestellt wurden. Die Vielfalt der Natur und die reichhaltige Flora beeinflussten die Artenreichtum der Mykoflora. Zu den wertvollsten Ökotypen von Prag zählen die xerothermen Eichen- und Eichen-Hainbuchenwälder auf Kalksteinen, in denen wärmeliebende Pilzarten mit südeuropäischem Verbreitungszentrum vorkommen, und ferner die einzigartigen Kalkstein-Felsensteppen mit einer Reihe von xerophyten Gasteromyzeten. Daneben sind Waldbestände auf sauren Böden vertreten (mit Resten von Mooren) und Fragmente von Auenwäldern in den tiefeingeschnittenen Tälern der Bäche. Die mykologische Bedeutung Prags besteht darin, dass auf einem kleinen Raum Beispiele von fast allen tschechischen Ökotypen konzentriert sind. Im letzten Jahrzehnt ist infolge des Einflusses von negativen Faktoren (Immissionen, Meliorationsmassnahmen, Liquidation alter Waldbestände, Erweiterung der Stadt) eine fühlbare Abnahme und das Verschwinden zahlreicher Pilzarten zu beobachten.

ERLÄUTERUNGEN ZU DEN ABBILDUNGEN

45. Der Satansröhrling (*Boletus satanas*) kommt vereinzelt am südwestlichen Stadtrand von Prag vor
46. Fahlerröhrling (*Boletus impolitus*)
47. *Gastrosporium simplex*, eine typische Art der Felsensteppe im Prokopstal
48. Erdstern (*Gaeastrum pouzarii*), der einzige tschechische Pilzendemit
49. *Polyporus rhizophilus* an der Basis eines Büschels von *Stipa capillata* auf den Podbaba-Felsen
50. Schwindling (*Micromphale carneopallida*), eine erstmals von den Podbaba-Felsen beschriebene Art
51. Mairisspilz (*Inocybe patouillardii*) aus dem Park Na Klíčově, Prag 9
52. *Morchella conica* wächst auch im Stadtinnern, Fund von einem Hof in der Krakovská-Gasse, Prag 2